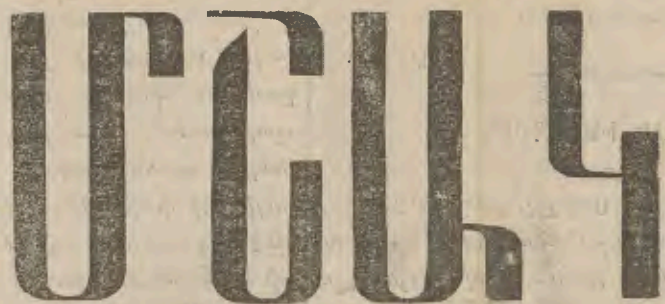

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ. Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԳԱՎՈՒԹԻՒՆ

Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գիւղացին և առևտրականը. Նամակ Ախալցխայից. Նամակ Խմբագրին. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Գլխաւոր տօն և Սալիսիքը. Արտաքին լուրեր. — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. — ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ. — ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Բարակ մանդղ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՒԼԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆԸ

Արարատեան դաշտի նշանաւոր և արդիւնաւէտ բերքերից մէկը բամբակն է: Համարեա շատ քիչ տեղեր չեն պարապում այդ բոյսի մշակութեամբ. այն էլ կամ հողի վատութեան, կամ անշուր լինելու պատճառով: Կան այնպիսի գիւղեր, որոնց հողը կարող է լաւ բամբակ արտադրելու, բայց սովորութիւն չը լինելով դրա մշակութիւնը, չեն պարապում այդ բոյսով, այլ ուրիշ բոյսերի մշակութեամբ, բրնձի, քունձի, այգեգործութեամբ և այլն, օրինակ Գաւառիքասարի մշակում (Աղատ գետի հովիտում). Մեհրաբու, Այալուն, Աղբաշ և այլ գիւղերում: Բամբակը մեծ մասամբ մշակվում է Էջմիածնի, Սուրմալուի և Շաբուր գաւառներում. այդ երեք վիճակները նշանաւոր են մեծ քանակութեամբ բամբակ արտադրելովը. նոյնպէս և Գաւառիքասարի, Զանգիբադասարի վիճակներում և առհասարակ Արաքսի հովիտում (նշանաւոր այն մասում) գտնվող գիւղերից մեծ մասում: Բամբակը երկու տեսակի է բաժանված. առաջինը՝ ամերիկայի, որը ամերիկական սերմիցն է և որը սկզբնաւոր, երբ բամբակի մշակութիւնը նոր էր միտ գործել մեր երկրի՝ շատ մաքուր և ազնիւ էր, բայց հետզհետէ ենթարկվելով տեղային կլիմային և հողի աղբակեղութեանը, կորցրել է իր նախնին յատկութիւնը՝ ազնւութիւն, մաքրութիւնը և մեր գիւղացիք, որ մեծ օգուտ են ստանում այդ բամբակից և որ առաւել լաւ գնով է վաճառվում, չեն ուզում նորից բերել սով նոր սերմը: Երկրորդ տեսակն է դարազօչ կոչված բամբակը, դա էլ մշակվում է մեծ քանակութեամբ:

Իմ նպատակն է մանրակրկիտ կերպով նկարագրել Արարատեան դաշտի բերքերը, այլ առիթ ունենալով խոսելու բամբակ գինի վաճառականների մասին՝ լաւ համարելի մի կարճատեւ տեղեկութիւն տալու ընթերցողիդ այդ բոյսի մշակութեան տեղի մասին և նրա տեսակների մասին:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՐԱԿ ՄԱՆՈՂ

IV

Այնքան էր տառն և ութ ամիս: Այնքան աղան, չը նայած բարեկամների գուշակութիւններին, յանկարծ հիւսնադաշտ էր և մի քանի շաբաթ ծառաներին չարչարելուց յետոյ գնացել էր իր «Ալբերտ» ետեղից:

Նրա մահից յետոյ Հայկը երկար չը մնաց հայրական տանը: Պատճառը բաւական յարգելի էր: Մահախնայի թողած կտակում մի ամբողջ յօդաւոր կար պարտաւոր. այդտեղ ծերունին նկարագրում էր երիտասարդի փայլած կեանքը, անպատուելու անյաղ յանկութիւնը, իրանից մեծերի, հետեւաբար և աւելի խնդրների պատուը չը ճանաչելը, նրա զարգալ պարտապարտութիւնը, զանազան անհամ բաների համար դռնէ դուռը մուրացկանութիւն անելը, որ երբեք պատիւ չէր բերել (մեծ աղայի) թողածը. յիշում էր թէ ինչ

Գիւղացին, ձիւնը դեռ չը վերացած, առնում է ձեռքը բաշը, խոփը և արօրը, և դաշտ է դուրս գալիս երկիրը մշակելու. նա ամբողջ ամառը, կիզիլ արեգակի տակ, կուրծքը բաց աշխատում է, օձերի հետ է կառում, տնջում է, որպէս զի կարողանայ իր դերձաստանի ապրուստը հոգալ, մի կտոր հաց թողնել եկող սաստիկ ձմեռվայ համար: Նա մշակում է և գործում՝ յուսով լինելով որ Աստուած կը վարձատրէ իր աշխատութիւնը: Գալիս է աշունը, բերքեր ժողովելու ժամանակն է. տան ամենափոքր մանուկից մինչև յետին ծերունին աշխատում են, ժողովում են Աստուծոյ տուած առատ բերքերը... Գիւղացու սիրտը թնդում է. նա ուրախ և զուարթ է կայտառ մանկան նման, որովհետև իր աշխատանքը իրար չանցաւ. նա ժողովում է իր աշխատանքի պտուղը և փառք է տալիս նախնականութեանը, բայց չը գիտէ դժբաղդը, թէ ով է սպասում նրան քաղաքում, որ իրան պիտի զլէ, պղկէ... Վերջին աշունն է. նա բերքերը ժողովել է իր օղաների մէջ: Չմեռը մօտ է, ցուրտը սաստկանում է հետզհետէ և նա պիտի վաճառի իր մեթերը իր գերդաստանին պատուպարելու դառնաշունչ ձմեռվայ ձեռքից:

Ան երկու ձիւնը բամբակ նա իջեցրեց Երևանի դափանի առջև: Նա ինչքան տեսնէ միտածում—որպիսի կարելի է լաւ գնով վաճառել և լաւ պատարասութիւն տեսնել ձմեռվայ դէմ: Բայց նա դաշտները (մակիւր) չը ջաղատում են բամբակի բեռները, մէկը վատաբանում է, միւրը գովում, և վերջապէս բարիչում, վերջապէս են գինը,—պուղը՝ ամերիկայի բամբակի 7 ռուբլով: Պիտի տանել քաշել դափանում: Տեսն թէ այժմ ինչքան պիտի անցնեն կշեռու ժամանակ: Գիւղացին իր բեռները տանը կշռել է ծանր, որի քաշն է 7 պուղ 20 ֆունտ, հիմա պիտի տէրութեան կշռում կշռվի Ղափանի կապալաւորի մօտ նստած են բամբակ գնող դրամատէր աղաները, որոնք սպասում են իրանց դաշտերին:

Վերջապէս կշռում են. քաշն է 7 պուղ 28 ֆունտ, բայց դափանի կապալաւորն բարձրաձայն յայտնում է գիւղացուն 6 պուղ և բամբակ գնող աղան ուրախանում է, որ 1 պուղ 28 ֆ. կուլ տուեց: Գիւղացին չէ ճանաչում քարերը չը գիտէ ձրն է պուղանոցը, ձրն է կէս պուղանոցը, կէժէ իմանար էլ, ինչպէս կարող էր նա սուս հանել փորը հաստապարծ աղային. նրա գլուխը տան տեղից կը պատահէին: Նա ակամայ լուռ է, թէ և տարակուսում է. չէ որ ինքն էլ կշռել և միթէ ինքն սուս է կշռել, և միթէ աղան ճշմարիտ է, չէ որ 7 պ. 20 ֆունտ է կշռել ինքն,

պէս էր նա ճանաչարի թեւադրութեամբ: Երբեմն վրդովել էր, Այնքան աղայի, անդուլի հանգստութիւնը: Այդ բոլորի համար նա վաղուց էր անիծել իր եղբոր թողածը և վաղուց էր նշանակել հարկաւոր պատիժ: Բայց որովհետեւ այժմ, զգալով մահուն մօտենալը, տեսնելով հրեշտակի պայծառ դէմքը՝ նրա սիրտը կակղել էր, ուստի մոռանալով անցածը, իբրև ողորմութիւն նշանակում էր նրա համար հինգ հարիւր ռուբլի և բացի դրանից իրաւունք էր տալիս նրան մինչև իր մահը ապրել տան կիսում, այն պայմանով, միայն, որ բոլորովին չը խառնի իր օրինաւոր ժառանգի բաժնի հետ. վերջինիս նա կիսատ ակնարկներով մէջ խրատ էր տալիս, որ փայտը և ջուրը առանձին պահէ և եթէ կարելի լինի, իրա համար ուրիշ ճանապարհ բաց անէ, Գրանից յետոյ սկսվում էր ուրիշ յօդուած՝ ճոխնայն նշանակում էր ողորմութիւն քաղաքի աղքատներին՝ խօսքերով:

Երիտասարդ իրաւաբանը զգուշացնում հեռացրեց իրանից այդ ժառանգութիւնը և բոլորովին զայրացած մի ուրիշ տեղ բնակարան վարձեց իր համար: Մահախնայի կարողութեան մեծ մասին տէր դարձան, նրա կտակի զօրութեամբ, Արշակի մայրը: Հիւսնադաշտեան ժամանակ Այնքան աղան

այն էլ շատ ծանր... Բայց այժմ յայտնվում է որ իր բամբակը կշռում է 6 պուղ, այն էլ բոլորաւոր Օրինական կարգով իւրաքանչիւր պուղին 1 կօպէկ պիտի ստանայ զանթաղին, այն է 6 կօպ. բայց նա գիւղացուց պահանջում է իւրաքանչիւր հակից 15 կօպէկ, իսկ երկու բեռան մէջ 4 հակ էր, ուրեմն գիւղացին պիտի տայ 60 կօպ: Ուր է 6 կօպէկ և ուր 60 կօպէկ: Բամբակը տանում են դարձակելու:

Բայց անն տես դալալը սկսում է գոռալ և գիւղացուն հայհոյել ասելով որ՝ բամբակի մէջը կեղծ է (դալալ է) և պիտի յետ վերցնի: Բայց արդէն գիւղացու բամբակը խառնվել է աղայի բամբակի հետ ամբարում, նա ինչպէս ջոկի իրանը և յետ վերցնի. ակամայ նա հնազանդվում է աղային, պուղին 50 կօպ. պակասցնում է, ուրեմն նա պիտի բռնանայ 6 ռ. 50 կ. պուղից, բայց որովհետև գաւառ է (սովորութիւն) որ մի քանի ֆունտ բամբակատէրը պիտի փայ տայ (քանի) դալալին, այդ բաժինը, 38 ֆունտ դուրս դալալ 6 պուղից, մնում է 5 պուղ—37 ֆ.: Այժմ պիտի բամբակի նէտ օն իմանալ որպիսի է. մաքրաչը (որի մէջ բամբակը կապում են մեր գիւղացիք), կամ նրա բարդանի քաշը, դիցուք 10 ֆունտ է. դուրս են դալալ 17 ֆունտ. ուրեմն 7 պուղ 28 ֆունտ բամբակը դարձաւ 5 պուղ 20 ֆունտ: Հիմա պիտի փողերը ստանայ գիւղացին. հաշուելով 5 պուղ 20 ֆ., իւրաքանչիւր պուղը 6 ռ.—50 կօպէկով, նա ստանում է 35 ռուբլի 75 կօպ. այն ինչ օրինապէս հաշուելով 7 ռուբլի պուղից, նա պիտի ստանար 52 ռ. 50 կ.: Ուրեմն տեսէր ինչ զանազանութիւն կայ 52 ռ.—50 կ. և 35 ռ.—75 կ. մէջ: Ան թէ ինչ աստիճան անաղաւթ են վարվում մեր բամբակի առևտրականները և նա մանաւանդ դափանի կապալաւորն: Երևան.

ՆԱՄԱԿ ԱՌԱՑԻՍՈՒՄՆԵՐ

Յունիսի 22-ին

Այնքան շատ լավում են գնադատներ ներթափանալէս անապահով դրութեան մասին, թէ առևտուրի կրիզիսն է. արհեստը ընկած է, մշակի վարձը չէ գնահատվում և այլն: Ենթադրենք, որ մաստիք իրաւացի են այդ դաշտաւորները, բայց միթէ իրաւունք չունենք թափանցելու մեր կենցաղավարութեան պայմանների մէջ և որոնել, թէ ինչ հանգամանքներ նպաստում են առաջնաւոր այդպիսի գնադատներին:

Համեմատենք Ախալցխայի անցեալը ներկայի հետ:

Միայն Արշակին էր տեսնում իր անկողնի մօտ նստած. մինչդեռ ծառաները զգուշացնում յետ էին դարձնում իրանց դէմքերը չար ծերից, որ անտեսել էր դառն այդ օրերը: Սրբիւնանը միշտ ժողովում էր նրա առաջ, մի ակնթարթում գուշակում էր թէ ինչ պիտի ասէ աղան, իսկոյն կատարում էր նրա ամեն մի հրամանը: Իսկ մի անգամ չալակել էր հիւսնադիւն և այդպէս մահ էր անել զբաղմունքում, որպէս զի կաթնածաղար ծերունին վերջին անգամ լաւ տեսնէ իր տունը, տեղը, մը նաւ բարեւաւ ասէ իր բոլոր բարեկեցիկին:

Արշակը չէր կարող փոշմանել իր արածների համար:

Վալի կատաղի պոռթկումները կէս ժամից աւել շարունակվում էին մեծ ու չքեղ դահլիճի մէջ, բայց արիւն Սրբիւնան դեռ չէր յօգնել. դեռ ասէպ ստէպ փոխում էր իր կալվալէրներին: Նա շարունակ պարում էր: Այդ պարը ապշեցրել էր բազմաթիւ հիւրերին, որոնք մէջ վաղուց սկսվել էր մի ճոխ խօսակցութիւն տիկնոջ թէ գեղեցկութեան և թէ շարժաւորների ու ձեռքի մասին: Իսկ անհնազարդ տիկնիւնները պարտք էին համարել նահանջական դիրք բռնել և բաւականաւոր թուելով նրա զարդարանքը, նրա չորերի բազմա-

Ցածկի ըռնակալութիւնից կամ վրէժնորդութիւնից յուսահատված հայր թողնել իր տուն ու տեղը, կահկարասիքը դաղթելով կարիքից դէպի ուռնական սահմանը (Գաղթականութեան ակերածները թէ որքան զգալի են, իմ նպատակից դուրս է նկարագրելը): Գաղթիկների ամենամեծ հարստութիւնը կազմում էր նոցա կեանքի անմիջական պահանջ ուստեալը, վերմակ, անկողին, տնտեսական գործիքներ, արհեստաւորի բիրն ու մուրճը, միրառն ու հերան և այլն: Կարճ ժամանակում ախալցխային (երբեմն կարնեցին) ընտելանալով իր նոր հայրենիքի հետ, այնքան գոհ էր իր վիճակից, որ նրա համար գնադատութիւն չունէր իր խրճիթը պալատի հետ, նրա պարզ, նահապետական կեանքը զարդաւոր չունէր շաւալ-լուծեան մասին: Իր հօրնական աւանդութեան մնացած «զէնիաթիս ու զէնիաթը» (արհեստ և տնտեսութիւն) նա պիտի պահպանում էր. սէրը և խաղաղութիւնը թաղաւորում էր նրա տան մէջ. ջանքը և աշխատութիւնը նրա կեանքի իրէպին էր. նրան չէին շայնում ոչ հարստի դարձելը և ոչ նրա սեղանի ճոխ կերակուրը. նրա ընտանիքը իր թէ ու թիկունքն էին. եթէ անողիւր նրա հագած չորերը, համոզվում էր, որ դաքա ընտանիքի իրական սեռի ժիւ տնտեսութեան արդաւիք էին,—նոցա ձեռագործն էին: Կինը ձեռագնելով իր ճախարակը մանում էր բամբակի և ասլի թեւերը, հիւսում էր իր տնային ոստանի վրա, ձեռում և կարում էր իր ամուսնի և իր ակալների ճերմակեղէն է և վերարկուները, երկու էր, թափում էր, կիծում էր և կատարում էր այն ամենը, ինչ որ իր տնտեսութեանն էր վերաբերում: Ամուսնիւր, իր արհեստով կամ առևտուրով զբաղված լինելով, ցերեկը, վերադառնում էր երեկոյեան իր ընտանիքի դիրքը ուրախ և զուարթ, զգովում էր, փայփայում էր և վայելելով իր համեստ ընթերցել, նոյն աղաթութեամբ անգիտ էր առնում մաքուր առաջատար տակ մոռնի անգամ չանցկացնելով թէ ինչ է չքաղութիւնը. առևտուրի մէջ անպայման հաւատարմութիւնը բաց էր անում և հարստի քսակը. փոխադարձ օժանդակութիւնը պարտք էր ամենքի համար:

Ինչ էր հարուստը (քաղաւորութիւն մի կողմ թողած). հարուստը հասարակութեան պատուաւոր անդամն էր, նրա ուրախութեան ուրախակիցը, արտութեան ցաւակիցը. նա հայրաբար սաւառնում էր իր թեւերը, պահպանելով իր ձագերը գիշակեր թուշունների ճանկերից, զբաղաւորութեան ժամանակ օգնութեան ձեռք էր կարկառում ամենքին, յանդիմանում, յորդորում և խրատում մարդկութեան ճանապարհից չեղվածներին, և երբեմն իշխանական իրաւամբ հանդարտեցնում

տեսակ ծաղերը: Երբեմն երբեմն նրանցից մէկը հիացմունքով պատասխանում էր որ և է հիացած պարսիկ հիացած հարցերին, աշխատելով գոնէ չըթուանելի քաղցրիկ ժպիտով իր անաղաւթ արտայայտութեամբ հաւատալից լի թէ կան նանց մէջ հրաշքները սակաւագիւտ չէին: Սակայն տիկնիւնների արհեստական կամ բնական հրաշքները միանգամից նստեմանում էին տիկնիւն Սրբիւնանի մօտ: Այդ սիրուն ծաղիկը իր գիւրաշարժ կազմաւորում, իր հողմային ոստիւններով զմայեցրել էր ամենքին: Նա մի մարմնացած եռանդ էր, նա կենդանի աշխոյժ էր, մի փարթամ չքեղութիւն, որ ծնողական խանդով փայփայում էր թէ բնութիւնը, թէ հանգամանքները և թէ ինքը կանգնող: Դեռ խնձոքի սկզբում նրա աչքերի կրակը շատ տերին էր խանձել, իսկ այժմ, երբ նա իր պարի մէջ ցոյց էր տալիս հիւսնալի առանձնապատկութիւնները, կարծես չէր մնացել մի սիրտ, որ յափշտակված, գրաւված, մի խօսքով խլված չը լինէր:

Հիացած էր և Արշակ Սրբիւնանը: Դեռ նոր էր վերջացել նրա մեղադրութիւնը, դեռ նա լաւ չէր հասկանում թէ մի այդպիսի կատարելութիւններով հարուստ էակի տէրը ինքն է: Նա նստած էր մի անկիւնում, միակ աթոռի վրա և ամբողջովին

երկու վիճելի կողմերը, մէկ խօսքով, բոլոր քաղաքները մեր առած, մի համայն, խաղաղ և երջանիկ գործարարական էր կազմուած: Հոգևորականը մատակարարում էր իր ժողովրդի հոգևոր պէտքերը անտրտուն, միշտ յորդորելով դէպի առաքինութիւն, — սէր և երկիրը առ Աստուած և անձնատուրութիւն առ միմեանս:

Իսկ այժմ, այժմ կերպարանափոխվեցան ամենքը և ամեն ինչ. ինչպէս, — որովհետև մոտք գործեց մեր աներոս ատելութիւնը, նախանձը, չըռայութիւնը, ծուրութիւնը և ամբարհաւածութիւնը: Հարուստը կամեցաւ բռնապետ հասարակութեան իրաւունքի վրայ, հասարակութիւնը ցանկացաւ թօթախել իրանից այդ լուծը, մուտ գործեց այդ երկու դասակարգի մէջ ատելութիւնը, խզեցաւ համերաշխութեան կապը: Հոգևորականը շահակալութեան հետեց ընկնելով, կորցրեց իր վարկը ժողովրդի առաջ, վաճառականը և մանրավաճառը մտցնելով իրանց տան մէջ նորաձեւութիւնը, չռայութեան դուռեր բաց արին. արհեստաւորը նախանձելով առևտրականի վիճակին, կորցրեց իր արհեստի արժէքը և ունեցած ընդունակութիւնը և մանկացաւ, լրացնելով պարսպադրների թիւը: Մշակը, իր ծնողաց անհոգութիւնից դատապարտված լինելով ֆիզիկական տանջման, չունենալով արհեստ և դրամագլուխ, ընդհանուր տագնապով միջոցում գոցվեցան նրա համար աշխատութեան դռները, ծուրացաւ և ինքզինքը մատնեց չընթացիկութեան: Միում էր միայն «աչքից հեռացած», մտքից մոռացած» այն դասակարգը, որից բնութիւնը խել է ֆիզիկական հարստութիւնը, — չէ կարող բաղխել հարստի դուռը, անդամալուծ է նա. չէ կարող խաբիսափել իր տան պատերը, — կոյր է նա. չէն շարժվում ոտները և ձեռքերը, — դուստացած են նոքա. մշտապէս անկողնի է դատապարտված, վատուած է նիւար, մանր ու խոշոր, որք երեխաների ծնող մայր է, — հիւանդ է նա. սքաւ են ճշմարիտ կարեկցութեան արժանի դասակարգը, և այս տագնապի միջոցին նոքա են տուժում ամենից աւելի: Չունենք հիւսնադանոց, աղքատանոց, որբանոց, չունենք աղքատների խնամակալ հոգաբարձութիւն. ով է մտածում մարդասիրաբար նպաստել, ապրեցնել այդ դասակարգը, որ աղի արցունքով է կուլ տալիս այն կտոր հացը, որ պատահամբ ընկնում է նրա ձեռքը. նրա համար չը կայ դարուն և ձմեռ, մետաքս և մանուշ, կերակուրների ընտրութիւն (թիֆլիսի Բարեգործական ընկերութիւնը արգելելով տեղական բաժնի վարչութեանը իր հովանաւորութեան տակ գործող աղքատների հոգաբարձութիւն ունենալը և տեղական հոգևոր իշխանութիւնը իր կողմից ոչ մի անօրէնութիւն չանելով, աւելի անտանելի դարձրին մեր աղքատների վիճակը):

Ներկայ դարը, որ յառաջդիմութեան անունն է կրում և ժողովրդը տեսնելով որ ոչ մի միջոց չը կայ բարիակալութիւն ի վիճակը, անխնայ է այդ դարը. որովհետև ինչ է ճշմարիտ յառաջդիմութիւնը, այդ մասին ճիշդ գաղափար կազմելը հեռու է մեզանից:

Բայց եթէ չենք կարող վերադարձնել հին դարը, երբ մեզ բաղդաւոր և երջանիկ էինք համարում, գոնէ անցնել օրինակից օգտվելով կարող ենք եղբայրացնել, որ գոհ և երջանիկ ապրեցանք:

տեսութիւն դարձած, նայում էր իր կնոջը Գափուկ ու հաստիկ դէմքով վրա անշարժացել էր մի երջանիկ ժպիտ, որից աւելի ևս լայնացել էր նըրա միջ ընթացը. նա մոռացել էր որ այնպէս ձեռք էր օտնել, որ նրա առաջով անցնել անկարելի էր: Երբեմն դէմքի ժպիտը աւելի ևս լայնացնում էր նրա միջ պնդածակերը, երբ մի որ և է նոր ծանօթ հանդարտ մօտենում էր արթուն կողքին և երկիւղածութեամբ ասում էր ականջին, «հրաշք է, կատարեալ հրաշք»:

Պարը վերջացաւ: Հիւրերը ճաշի նստեցին: Տիկին Սրթիսեանը ընտրել էր մի գանգրահներ, սևաչեայ երկուստար, որ տարան նրան սեղանի մօտ: Զաշի ժամանակն էլ տիկինը բոլոր հասարակութեան թագուհին էր: Նրա փղբրիկ, քնքշալ բերանը կարծես յօգնածութիւն չէր իմանում: Բարակ շրթունքները անդադար շարժվում էին, բարակ ու փափուկ ձայնով արտասանած խօսքերը լցնում էին հիւրերի սիրտը անբացատրելի բաւականութեամբ: Նա և՛ շատախօսում էր իր մօտ նստածների հետ և վիճում էր կառավարչի հետ կենացների մասին և համարեա միշտ յաղթութիւն էր նրան, որովհետև ամենքը նրա կողմն էին, ոչքը չէր համարձակվում չնչին խօսքով ընդդիմանալ, որպէս զի մի զոյգ աչքերի լուռ, բայց

երկու համար հակառոր է մեզ երկու միջոց, — համերաշխութիւն և տեսութիւն:

Ա. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Սաթելէ, յունիսի 24-ին

Գիտնար բան է բոլիչ չունենալ: Եթէ մի ժողովուրդը ենթարկված է լինում այդ գործադրութեան, այն ժամանակ ամենքը բոլիչ են դառնում. ով որ գալիս է հիւանդին այցելութեան, սկսում է հարցնել նրա ցանկերը, որոնց մասին տեղեկանալով մի որ և է դեղ է խրատ տալիս և համոզում է, որ իր դեղը անպատճառ ընդունի: Եթէ հիւանդի տէրը, յուսալով թէ գուցէ օգնութիւն կարող է լինել, առանց ժամանակ կորցնելու, գտնում է խրատ տրված դեղերը, պատրաստում և ընդունել է տալիս հիւանդին և կամ գործադրում նրա վրա: Գալիս է մի այլ այցելու, վերջինս մի ուրիշ դեղ է խրատ տալիս, երբեմն և զգուշացնում է առաջին այցելուի խորհուրդ տուած դեղից: Հիւանդի տէրը սրան էլ այնքան հաւատարմով, որքան առաջինին, կատարում է սրա կամքը: Երբեմն և լինում է այնպէս որ իրար ետեից հիւանդը հակառակ դեղերի և բժշկական միջոցների է հանդիպում: Օրինակ, մինն ասում է թէ ոտքերը տաք ջրում դրէք, միւսը թէ տաք ջրում այդ հիւանդութեան լու չի գալ, ոտքերը տաք ջրից հանել է տալիս ու բոլոր մարմնի վրա սառը քաղցաւ է քսել տալիս և այլն: Այսպիսի հարկաւոր օրինակներով չարչարում են խեղճ հիւանդին:

Այս թէ ինչպէս վախճան ունեցաւ մի քանի չարաթ առաջ եօթնամեայ մի կատարեալ առողջ և չքնաղ երեխայի հիւանդութեան վրա գործադրված բժշկութիւնը: Երեխայի հիւանդութիւնը, ասում էին թէ Զատիկի օրը շատ ձու ուտելուց է առաջ եկել. ոմանք էլ ասում էին թէ, Աւագ ուրբաթ օրը ժամին է գնացել, եկեղեցու սեւացրած սգաւոր տաճարի վերա բեռնված մեծ խաչելութիւնը տեսնելով վախեցել ու լեզուպատառ դուրս է փախել և այդ վախից հիւանդացել. իսկ հիւանդի մայրը կարծիք էր յայտնում թէ Զատիկի օրը, երբ ինքը ժամին է գնացել, երեխան միակուլ դուրս անձրելի տակ, մրսել էր: Ինչ և իցէ, երեխայի քթից սկսում է առանց կարվելու շարունակ արիւն գալ. արիւնը կտրելու համար, սա, նա սկսում են երեխայի գլխով երկու երեք կուտ սառը ջուր պարպել, ճակատի վրա հին փող կամ արիւն կտրող մատանի կցնել, քթում այրած հաւիթի փոշի քաշել տալ և այլն: Արիւնը կտրվում է թէ չէ, հիւանդը սկսում է ալ ոտքը և ձեռքը անդադար ցնցել և նուաղել: Դրա դէմ այցելուները փորի վրա տաք տաք խաշած ճընճուկ խոտ են դնել տալիս, յետոյ «բեաֆուրի» քսում, յետոյ ոտքերի վրա թղթմոր (խաշ) կապում, յետոյ մարմնի մի քանի տեղերի վրա խաղաղ դնում և այլն: Այնպէս մի ուրիշ գիտնական այցելու, լսելով թէ հիւանդը նուաղելիս, երեսը կապտում է, դրանից հետեցնելով թէ, քթից արիւնը քիչ է եկել, խորհուրդ է տալիս ճկովթի քղբից արիւն առնել: Հիւանդի տէրը յուսալով թէ, այդ միջոցը կօգնի, բացի ճկովթից ականջներից էլ է արիւն դուրս թողնում: Աւելի

խորազգաց պատժին չենթարկվէր: Երբ հերթը հասաւ նրա կենացին, հասարակութիւնը միաբերան պահանջեց, որ տան մէջ գտնված ամենից մեծ ջրի բաժակներով լամին շարժանիստ Տիկինը հիւանդի ծննդալիս ականջ դնելով ամեն մէկը դարձակեց բաժակը և այդ իսկ միջոցին զինուորական երաժիշտների ահազին խումբը մի ուրախ եղանակ հնչեցրեց, դաշինճը որոտաց «կեցցէ տիկինը» աղաղակներով: Հրճուանքին վերջ չը կար տրից մի աղմուկ, որի ժամանակ շատերը սկսեցին մոմաւա իրանց սիրած երգերը: Ի գուր էին կառավարչի հրամանները, մէկը միւսին չէր լսում, ամեն մէկը աշխատում էր ձայն հանել:

Բայց յանկարծ այդ իրարարողութիւն տեղի ունեցավ: Իրարին լուռութեան, տիկին Սրթիսեան երեխայական անհոգ, բայց ուժեղ ձայնով սկսեց երգել «Գնաց գնաց...» Հարած դէմքերը մի վայրկեա նում լուրջ կերպարանք ստացան և յետոյ ամենքը ընկան քաղցր տպաւորութեան տակ. շատերը աչքերը փակած, մի քանիսները կիսով չափ բաց բերանով կարծես ընկժմել էին մի ինքնամոռացութեան մէջ: Հէյն որ երգի վերջին հնչունները մարեցան, դաշինճը կրկին որոտաց. կրկին «կեցցէ»-ները թնդացին և ամեն կողմից լիքը բաժակներ ուղղվեցան դէպի տիկինը: Նա անշարժ նստած էր. իր վառվուն աչքերով նայում էր ամեն մէկին, գլխի թիթեւ շարժմամբ չորհրակալութիւն էր անում, քաղցր ժպտալով:

Երգապաշաններն էլ հանդիստ չեն մնում, նրանք էլ սկսում են իրանց արհեստի գործիւնը ցոյց տալու. նոյառաջով յաճախել հիւանդին Համոզում են հիւանդի տրորը, ասում են երեխան «չար քամուն է հանդիպել», շտապեցնում են որ շապիկը այրեն կրակում և ապա, հիւանդին խուչուլի մէջ փաթաթեն: Մի ուրիշն էլ ասում է, եթէ այդ չանեն, այլ ծծումը ծխացնեն ու ծուրի վրա սառան բռնեն և ծխազատ սառանում փաթաթեն: Եւ այդ բոլորը անում են մինչև որ երեխան մեռնում է և բոլորից ազատվում է. իսկ խեղճ մայրը «Անտօնակ ջան» ասելով լաց լինում:

Բ. Գաթենեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չորեքշաբթի, ամսիս 16-ին, կայացաւ քաղաքային դումայի արտաքոյ կարգի նիստը: Ներկայ էին 35 ձայնաւորներ: Ինչպէս յայտնի է քաղաքային օգնական պ. Պ. Խլմայլով գտնվում է այժմ Պետերբուրգում, ուր նա բարձրագոյն չըրջաններում պաշտպանում է քաղաքի մի քանի շահերը: Քաղաքը, ջրանցքը չինելու համար, վրձուեց բոլոր խողովակները և միւս պարագաները գնել Բելգիայում. դրա համար պէտք է վճարվի մաքս մօտ 160 հազար ռուբլի: Պ. Խլմայլով աշխատում էր որ տէրութիւնը այդ մաքսի առնելը յետաձգի: Ինչպէս երևում է այդ նրան յաջողվել է և այժմ նա հեռագրում է, որ դուման վճիռ ակնյայտի թէ քաղաքը համաձայն է այն պայմանների հետ, որ առաջարկում է տէրութիւնը: Տէրութիւնը համաձայնվում է յետաձգել մինչև հինգ տարի թիֆլիսի ջրանցքի համար Բելգիայից բերած պիտոյններից մաքս առնելը: Հինգ տարուց յետոյ, տաս տարում քաղաքը պէտք է վճարի իր 160 հազար պարտքը, վճարելով տարեկան 16 հազար ռուբլի: Քաղաքը դրա փոխարէն պարտաւորվում է ապագայում երկրաբանիկ ջրանցքի գիծը այնքան, որ արժեքայ 160 հազար ռուբլի և հարկաւոր միտակերպ պիտոյնները պէտք է գնվեն ուսաց գործարաններում: Երկարատե վիճաբանութիւններից յետոյ դուման 34 ձայնով ընդգէմ մէկի, (Մ. Փամաշեան) վճիռ կայացրեց որ համաձայնում է այդ պայմանների հետ: Այնուհետ բարձրացաւ մի ուրիշ խնդիր: Պ. Խլմայլով հեռագրում է որ տէրութիւնը այդ արտօնութիւնը կը տայ, եթէ քաղաքը կը ներկայացնի մի գըրաւական, քաղաքային տունը, որ նա իր պարտքը վրձնեամբ կը վճարի: Պ. Ա. Յովհաննիսեանը ասում է, որ քաղաքի համար այդ անպատուութիւն է. նշանակում է նրա խօսքին չեն հաւատում, որ նա կը վճարի իր պարտքը և պահանջում են գրաւական քաղաքային տունը. Պետերբուրգում չը գիտեն որ մինք այսպիսի գեղեցիկ տուն ունենք, որ նրան իբրեւ գրաւական պահանջին, այդ առաջարկութիւնը պատկանում է պ. Խլմայլովին և ուրիշ ոչինչ: Պ. քաղաքագլուխը բացատրում է որ տէրութիւնը այդպիսի արտօնութիւններ տուել է 16 ուրիշ քաղաքի, բայց նրանք չեն կատարել իրանց խտտումները: Բարձր կառավարութիւնը այդքան օրինակներ տեսնելով, այժմ չէ կարող հաւատ ընծայել տասնութերորդին, եթէ նա գրաւական չը ներկայացնի: Երկար ու տաք վիճաբանութիւններից յետոյ դուման ընդունեց հետեւեալ

տաճ էր. իր վառվուն աչքերով նայում էր ամեն մէկին, գլխի թիթեւ շարժմամբ չորհրակալութիւն էր անում, քաղցր ժպտալով:

Օրը բացվել էր, երբ հիւրերը ցրվեցան: Արշապա լսեց բազմաթիւ ծանօթների հրաժարական ջերմաշնորհ ողջոյնները, ընդունեց շատերի հրաւերը մասնակցել նշանակված երեկոյթներին, ինքն էլ խոտապաւ բոլորին հրաւիրել իր տունը: Թէև ամեն ինչ վերջացել էր, բայց նախասննակի մի անկիւնում հաւաքվել էին տիկինները և պարոնները և անյապ խօսում էին տիկին Սրթիսեանի հետ:

Վերջապէս Արշապա փաթաթվեց մուշտակի մէջ, կնոջն էլ ասաց որ հանգիլի: Երկու ամուսինները թե թեկ տուած շուտով դուրս եկան փողոցը: Նրանք խօսում, ծիծաղում էին:

Տեղում էր մանր ձիւնը. դատարկ փողոցի ցեխը սարսափելի էր: Արշապա անդադար դուռնացնում էր կնոջը, որ հանդարտ անցնի և չորերը բարձր պահէ:

Այդպէս նրանք բաւական առաջ էին գնացել: Մի կարճ ու լայն փողոցի միւս ծայրից նրանց հանդէպ են գալիս մի բարակ հագնված չորաւկապ տղամարդ, խաբուեալ միջուրով, կիսամաշ գլխարկով, որի տակից թափվում էին երկայն

բանաձևը, որ առաջարկեց պ. Ա. Յովհաննիսեանը: Տալ քաղաքային տունը իբրեւ գրաւական միայն այն ժամանակ, երբ տէրութիւնը կը պահանջի:

Պետերբուրգի լրագիրները հաղորդում են, որ չաքարագործները նորից դիմեցին Ֆինանսների մինիստրութեան, յայտնելով չաքարագործութեան ներկայ ծանր և անելանելի դրութիւնը: Մինիստրութիւնը, չաքարագործների զանգատները ճշգրէլու համար, ուղարկում է մի առանձին յանձնաժողով չաքարագործութեան գլխաւոր շրջանները հարցը գրականապէս ըննելու համար: Այդ յանձնաժողովի ներկայացնելի եղբայրացութեան վրա կը հիմնվի չաքարագործներին օգնելու նախագիծը:

Ռուսաց գործարանատէրերը կառավարութեան անկցութեամբ ամենայն ջանք գործ են դնում զարացնելու ուսաց ապրանքների տարածվելը Պարսկաստանում: Ռուսաց չաքարը այնքան մեծ քանակութեամբ ներս է տանվում Պարսկաստան, որ ներկայումս այնտեղ չաքարի գինը շատ ընկած է:

Մեզ խնդրում են յայտնել, որ շուտով լայն կը տեսնի պ. Ա. Արշեանցի թարգմանութեամբ Վիկտոր Հիւգօյի «Մահապարտի վերջին օրը» գրութեւնը:

Նիժնի-Նովգորոդի առաջիկայ տօնավաճառի համար Պարսկաստանի ապրանքները արդէն ուղարկվում են:

«Минута» լրագիրը ենթադրում է, որ իդական բարձր կուրսերը այլ ևս չեն բացվի, և որ իբրեւ թէ նրանց փոխարէն կը հիմնվի Մ. Օսկովա յ. ռ. կանանց համալսարան, որտեղ դասախօսութիւնները լսելու համար ուսանողները կը վճարեն 900 ռուբլի: Գիտարանում ենք հաւատալ յիշեալ լրագրի հաղորդած այդ լուրերին:

Պետերբուրգի լրագիրները հաղորդում են, որ ներկայ թականի հոկտեմբերի մէկից Թուրքեստանի զինուորական չըջանի համար հաստատվում է զինուորական-հասանգական դատարան:

«Москва, Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է որ արդէն կառավարութեան ըննութեան ենթարկվեցաւ այն ընկերութեան կանոնադրութեան նախագիծը, որի նպատակն է Անդրկովկասում գաղղացնել ձկնաբերի պլանտացիաներ և հիմնել չաքարի գործարաններ:

Մեծ-ՂԱՐԱՔԻՍԱՑԻՑ մեզ գրում են, որ մի քանի տարի առաջ, գաւառապետ ֆիրմանց յորդորում էր գիւղացիներին որ համաձայնվեն չինել իրանց գիւղում լայն և ուղիղ փողոցներ, փոխանակ մինչև այժմ եղած ծուռ և նեղ փողոցներով: Գիւղացիք համաձայնութիւն տուեցին ֆիրմանցի առաջարկութեանը և հէյն ինքն էլ մեծ աշխատութիւն ունեցաւ գործը առաջ տանելու: Դուրսով պատրաստվեցաւ մի խնդրագիր նահանգա-

խճճուած մազերը և ցեխից սպիտակած մեծ կրկը-նակօշիկներով, որոնց վրա կարելի էր տեսնել բազմաթիւ մանր կարկատաներ: Նրան հետեւում էին երեք գիւղականներ, որոնց լայն արեւմտեղ անհոգութեամբ զարնվում էին ջրով ցեխի մէջ և միմեանց ողորում էին ցեխի կտորներով: Տղամարդը երբեմն մատը ուղղում էր դէպի նրանց և տաքացած խօսում էր մի ինչ որ դատաւարի մասին. նա զարբացածի նման էր. նրա բարկացող ձայնը լսվում էր հեռուում ամեն անգամ, երբ գիւղացիները մի քանի անգամ կրկնում էին մի և նոյն հարցը: Ստեպ ստեպ նա ընկնում էր փողբիկ լը-ճակներով մէջ, որոնք գոյացել էին շատ տեղերում, շտապով դուրս էր վազում, նայում էր ոտներին և էլի գնում:

Դա Հայկն էր:

Նրա մօտով անցնելիս Արշապի մուշտակի մէջ փաթաթված գիւղերը որ և է շարժողութիւն չը գործեց: Նրանք չը բարեկցին անգամ...

Արշապը հրեք էր մոռանում Սէյրան աղայի կտակը:

պետին, որ յարգելով գիւղացիներին խնդիրքը ուղարկեց Մեծ-Վարաքըլսու մի երկրաչափ, պ. Գալ-գաննովին, որպէս զի սա վերցնէ գիւղի պլանը: Եւ ահա անցեալ 1885 թվին եկաւ պ. Գալգաննովի վերցրեց գիւղի պլանը և խոստացաւ որ շուտով կը պատրաստէ և կողարկէ: Բայց ահա 1886 թիւն է, բայց գիւղացիք մինչև այժմ անհամբերութեամբ սպասում են պլանի հաստատման, չտեսնելով գիւղացիներին, որոնք իրանց բնակութեան համար տուն պէտք է չինեն, մինչև այժմ չեն կարող չինել գիւղի պլանը ստացած չը լինելու պատճառով:

Մեղ հաղորդում են հետեւեալ լուրը Մեծ-Վարաքըլսայից: «Անցեալ ամսին այդ գիւղում և շրջակայ գիւղերում տաւարը և տնային կենդանիները մեծ թուով կոտորվեցան հիւանդութիւններից: Այդ կենդանեաց կոտորածը նիւթապէս մեծ վնաս տուեց գիւղացիներին: Նոյն իսկ հաւերը մեծ թուով կոտորվեցան: Անցեալ ամսին Մեծ-Վարաքըլսայում կենսական պիտոյքների գները հետեւեալներն էին. խոտը արծէր 8, 10 կ., զարին կոտոր 20 կ., տաւարի մսի ֆունտը 6 կ., ձուի 12 հատը 5 կոպէկ:»

Որովհետեւ այժմ շատ են խոստում Զօփուրի որդիք անուանված աւաղակների մասին, մեր թղթակիցներից մէկը հաղորդում է մեղ հետեւեալ անգը Զօփուրի անդրանիկ տղայի մասին, որ ինչպէս լավում է, այժմ արդէն սպանված է: Երբ Զօփուրի անդրանիկ տղան Սիբիրից փախաւ ու կրկին իր գիւղին եկաւ, տեսաւ թէ իր կինը արդէն ամուսնացել էր իր համագիւղացիներից միին: Հետո Գիւղերը նա յարձակվում է տան վրայ, խռովում է իր նախկին կնոջը, որ այդ ժամանակ չլի էր և փախում անտառներ: Մի քանի ժամանակից յետոյ կինը ծնում է մի ձուրում: Քանի մի օրից յետոյ բաղդի բերմամբ մի հայ քահանայ ձիով անցնելիս է լինում նոյն ձուրով իր մի քանի ուղեկիցներով: Աւագակը գերում է ճանապարհորդներին և քահանային բռնի կերպով ստիպում է իր նոր ծնած երեխային մկրտել գետակում: Այնուհետեւ իր գերիներին լաւ հիւրասիրելուց և քահանային մի քանի բուրբի էլ վճարելուց յետոյ, բոլորին արձակում է:

ՇՈՒՇՈՒՅ մեղ գրում են հետեւեալ: «Տեղադրողների նախաձեռնութեամբ այժմ քաղաքի անկիւններում թաղում մի տոտրագրութիւն են պըտեցնում հոգեւոր դպրանոցի տեսուչ պ. Սամուէլեանցին քահանայացիներու համար: Հետաքրքրականը նա է, որ աղաների բարի կամքով յիշեալ պարոնը քահանայ դառնալուց յետոյ պիտի տեսուչ մնայ և, ինչպէս շատերն են ասում, քահանայապետը չը պիտի ստանայ, բաւականաւորով տեսչի ռոճիկով:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԼԻՄՍՈՆ ԵՒ ՍԱԼԻՍԲԱՐԻ

Գլադստոն հրաժարական տուեց, և Սալիսբըրի արդէն յանձն առաւ կազմել նոր կարիքներ: Ուրեմն մի քանի ամիս ասպարեզից հեռացած պահպանողական կուսակցութիւնը նորից իր ձեռքն է առնում կառավարութեան ղեկը: Պահպանողականների պետը առաջին մինիստրի պօստի վրէժը առաջարկեց Հարթինգտոնին, բայց վերջինս հրաժարվեցաւ, և, ինչպէս հեռագիրը հաղորդում է, խոստացաւ իր կուսակցութեան աջակցութիւնը նոր կարիքներին միմիայն այն դէպքում, եթէ իրաւաբանը Home-roule-ի մասին որ և ինչ բիւլ չի առաջարկվի: Թէ Սալիսբըրի առաջարկութիւնը և թէ Հարթինգտոնի հրաժարվելը և առաջարկած պայմանը զօրեղ նշանակութիւն ունեն նոյն իսկ պահպանողական մինիստրութեան գոյութեան համար: Այդ ճշմարտութիւնը շատ լաւ գիտում են այժմ Անգլիայում, և «Times» լրագիրը, որ այնքան կատարութեամբ յարձակվում էր Գլադստոնի նախագծերի դէմ, նոր մինիստրութեան գոյութիւնը պահպանելու համար՝ առաջարկում է Հարթինգտոնին միանալ պահպանողական կուսակցութեան հետ իր կողմնակիցներով: Որքան և Հարթինգտոնին ցանկալի լինէր նոր կարիքները գոյութիւնը, բայց զօրութիւն նա թող տայ իրան մտանալու իր երկարամեայ քաղաքական անցեալը զորոնքութեան ուղղութիւնը, որի մէջն է իսկապէս իր արժեքը:

Սալիսբըրի հետ Զեմբերլէն երբեք միանալ չէ

կարող, և նա այդ մասին չէ էլ մտածում: Եթէ Զեմբերլէն համաձայն չէր Գլադստոնի իրաւաբանական խնդրում, այդ դեռ չի նշանակում, որ հաշտութիւն կարող է կայանալ նրա և Սալիսբըրի մէջ: Զեմբերլէն և Սալիսբըրի մէջ միմիայն հաշտութիւն կարող է լինել, երբ մի անգլիկ, անանցանելի անկարգութեան մէջ են գցում Սալիսբըրի: Նա ստիպված է մտածել այդ մասին, և ահա ինչու: Նոր պարլամենտի 670 անդամներից 317 պահպանողականներ են, 191 գլադստոնականներ, աւագատաժիտ կուսակցութեան հերձուածողներ 76, սպարակականներ 86: Այդ թւերից երեւում է, որ ճշմարիտ, պահպանողական կուսակցութիւնը մեծ առաւելութիւն ունի, քան միւս կուսակցութիւնները առանձին-առանձին վերցրած: Բայց այդ առաւելութիւնների հետ միասին պահպանողականների թիւը ամբողջութեան կէսից պակաս է. 670 ձայներից միայն 317-ը պահպանողական է: Եւ այդ երեւոյթը կենսական նշանակութիւն ունի: Ուրեմն պահպանողական մինիստրութեան գոյութիւնը կը պահպանվի միայն այն ժամանակ, երբ վերոյիշեալ կուսակցութիւններից գէթ մէկի մի մասը կանցնի պահպանողականների կողմը: Բայց ի՞նչ կարող է լինել պահպանողական մինիստրութեան օգնութիւն ցոյց տալը: Գլադստոնականները այդպիսի բան չեն էլ մտածում: Պարենակականները այդ մասին ամօթ են համարում խօսել անգամ: Զեմբերլէնի կուսակցութիւնը, ինչպէս վերեւ տեսանք, այդպիսի մի օգնութիւն պահպանողական մինիստրութեան երբեք չի ցոյց տալ: Իսկ Հարթինգտոն պայման է դնում և խոստանում է օգնել միմիայն այն դէպքում, երբ իրաւագիտի մասին խօսք չի լինի: Բայց ինչպէս կարելի է պնդել, որ Գլադստոնի հրաժարականով իրաւագիտական հարցը մեռաւ, և հիմք էլ չը կայ կարծեւ, որ սրանից յետոյ իրաւագիտական խնդիրը բուն կերպով չի առնուել:

Որ իրաւագիտական այդ դրութեան մէջ մնալ չէ կարող, այդ խոստովանում է ամբողջ Անգլիան, այդ հաստատում է պատմութիւնը, այդ հաստատում է իրաւագիտի այժմեան դրութիւնը: Ուրեմն եթէ մէջ տեղ գրուած կը լինի իրաւագիտական խնդրակարութեան խնդիրը, Հարթինգտոնի կուսակցութեան աջակցութեան մասին խօսք լինել չէ կարող: Զը մտածանք յիշել և այն, որ Սալիսբըրիին մեղադրում էին այն բանի մէջ, որ նա ուրախ էր ձեռք առնել Hom role-ը, եթէ, օրինակ, պարենակականները անցնէին նրա կողմը, և թող չը տային, որ նրա կարիքները ընկնէ:

Գուցէ Սալիսբըրի արտաքին քաղաքականութիւնը ողորդում է անգլիացիներին. գուցէ սրանից յետոյ անգլիական կառավարութիւնը նորից կը սկսի խառնվել Արևելքի գործերի մէջ վճռական կերպով: Բայց անհերքելի է, որ այդ արտաքին մի քանի փայլուն փոփոխութիւնները անկարող կը լինեն մտածանքի տալ ներքին ցաւերը, և ներքին վշտերը: Այդ ներքին ցաւերն են, որ մշտ պէտք է գրաւեն անգլիական կառավարութեան բոլոր ուշադրութիւնը: Եւ այդ բոլորից յետոյ անկարելի է չը հասնել այն եզրակացութեան, որ պահպանողական մինիստրութեան կենտրոն շատ կարճատև կը լինի: Անգլիան բաւականին փաստեր ունի կարծելու, որ շատ շուտով մինիստրական փոփոխութիւններ և նոր ընտրութիւններ կը լինեն: Անկեղծի պէտք է դրանք և այն նշանաւոր կէտը, որը վերաբերում է Գլադստոնի բռնակը դիրքին: Միթէ, յիշուի, կարելի է պնդել, որ Գլադստոն հրաժարական տալով պիտի առանձնանայ, պիտի հեռանայ քաղաքական գործունէութիւնից, պիտի մոռանայ իր սիրած և զգուած իրաւագիտական խնդիրը: Ո՛չ: Վերջին տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ Գլադստոն պատրաստվում է քաղաքական վճռական պրոպագանդայի: Նա իրաւագիտական խնդիրը ձեռք էր բռնել ինչպէս կամեցէ: Համաձայն ձեռք բռնելու այդ դիրքը, պէտք է ասել, ունի մեծ հիմք: Վերջին ընտրութիւնները այնքան անպատասխան չէին Գլադստոնի համար, որքան այդ ցոյց է տալիս Գլադստոնի հակաուսկորներ թիւը: Ճշմարիտ է, Գլադստոնի հակաուսկորներ թիւը 393 է, բայց եթէ աչքի առաջ ունենանք ընտրողներին, պահպանողական կանդիդատներին համար ձայն են տուել մի միլիոն հարիւր հազար ընտրողներ. իսկ ազատամիտ հերձուածողներին համար՝ չորս հարիւր հազար ընտրողներ: Գլադստոնական կանդիդատներին համար ձայն են տուել մի միլիոն երեք հարիւր հազար ընտրողներ, իսկ պահպանողականներին համար՝ հարիւր հազար ընտրողներ:

Այդ թւերից երեւում է, որ բոլոր ընտրողների թիւի մէջ Գլադստոնի հակաուսկորներ ընտրողների թիւը առաւելութիւն ունի միմիայն 80 հազարով: Եւ եթէ ի նկատի առնենք պահպանողականների բռնած դիրքը ընտրութիւնների ժամանակ, այն դէպքում պարզ կը լինի, որ Գլադստոն հիմք ունի կարծելու թէ ազգը մի առանձին թշնամու թիւն է: Եւ չունի դէպի իրաւագիտական խնդրակարութեան խնդիրը: Եւ հենց այդ է, որ ողորդում է գաւառեային-հանձարեղ քաղաքական գործիչին: Գլադստոն կանցնի ընդդիմադրութեան դիրքը: Եւ այդ ընդդիմադրութեանը պահպանողական մինիստրութիւնը դիմադրել է կարող: Փոփոխութիւնները անխառնափելի կը լինեն, և նոյն իսկ մինչև այն ժամանակ, երբ իրաւագիտական գործիչն հանդիպէ չի լուծվի:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բնագիտական այժմ առանձին ուշադրութիւն է գրաւել «Ալիստանի յանձնաժողովը», որին յանձնված է ուսումնասիրել բանւորների դրութիւնը և կարիքները: Գանձաժողովը արդէն լսել է մի քանի բանւորական պատգամաւորների կարծիքները:

Անցեալ աշունքից սկսած Պրուսիայից արտաքսվել են 532 ռուսապատակ լեհ ընտանիքներ: Արտաքսվել են նոյնպէս և այնպիսի լեհ ընտանիքներ, որոնք Աւստրիայի հպատակներ են համարվում:

Իսթամբուլի պօրտո-ֆրանկօի փակելը դեռ չաւրանալով է աղմուկ յարուցանել եւրոպական լրագրութեան մէջ: Ռուսաց մամուլը ընդհանրապէս, իբրեւ պատասխան այդ բոլորի, Իսթամբուլի պօրտո-ֆրանկօի փակելու մասին մանրամասն տեղեկանքներ է անում թէ քաղաքական, թէ ֆինանսական և թէ առևտրական տեսակետից: Իսթամբուլի պօրտո-ֆրանկօի փակելը իրողութիւն է, և բոլոր գրուածքները ու կարծիքները պտտում են դրա շուրջը:

Վիեննայի լրագիրները հաղորդում են, որ Սերբիայի ներքին գործերը խառն դրութեան մէջ են: Սկզբնական մէջ մեծ տարածայնութիւններ կան: Ընդդիմադրական կուսակցութեան մի քանի անդամների ձերբակալելը, որոնց մեղադրում են ընտրութիւնների ժամանակ ապօրինի միջոցներ գործ գնելու մէջ, աւելի ևս գրգռել է շատերին: Ժողովրդեան ներկայացուցիչներին ժամանակները ոյժով ձերբակալեցին: Ձերբակալելու ժամանակ տեղի ունեցան ընդդիմութիւններ: Ժամաւորները Գարաշանին հրամանով դիմեցին մինչև անգամ ղէնքի: Այդ երեւոյթը համարվում է ազգային պատգամաւոր իրաւունքները ոտնակոխ անող մի միջոց:

Բնագիտական և ֆրանսիայի մէջ ծագած տարածայնութիւնները վերջացնելու համար մտադրութիւն կայ միջնորդ ընտրելու: Եվ յայտարարան դաշնակցական խորհրդի նախագահին: Այդ մասին եղել են արդէն մասնաւոր առաջարկութիւններ, և նախագահ Գեյսերը համաձայնութիւն է տուել միջնորդի դերը յանձն առնելու:

Անգլիական ու Միացեալ-Նահանգների կառավարութիւնների մէջ սկսվել են բանակցութիւններ, որոնց նպատակն է հաստատելու մի դաշնագրութիւն, որի հիման վրա փոխադրական պէս երկու երկիրների մէջ գործող քաղաքական շարադրները յանձնվեն կառավարութիւններին:

Եգիպտոսում գտնվեցան նաւթի հարուստ հանքեր:

Անգլիայում վերջին ընտրութիւններին մասնակցող ընտրողների թիւը էր 3,300,000:

Յուլիի 2-ին Լոնդոնում կայացաւ բանւորների ժողով: Ժողովին քննութեան նիւթ վերաբերում էր այն խնդիրը, թէ ինչ միջոցների պէտք է դիմել բանւորների ներկայացուցիչների թիւը պարզապէս ընտանցելու համար: Ժողովը վճռեց գումարեղ մօտիկ ապագայում բանւորների ընդհանուր ժողով՝ այդ հարցը վերջնականապէս լուծելու համար:

Լազգիները հաղորդում են, որ Բնագիտական ֆրանսիական դեսպան կոմս Մոնտեբելլո նշանակվում է դեսպան և, Պոլսում:

Ձէնօւլայի մէջ տեղի ունեցաւ Վիկտոր-Նամանուէլ արձանի հանդիսաւոր բացումը:

Նորբերում վերջին ընտրութիւնների հետեւանքները յայտնաբերեց յետոյ, տեղի ունեցաւ կանանց ժողով, նախագահութեամբ տիկին Ֆրանսետտի, փաստերի նախկին մինիստրի կնոջ: Ժողովը այն եզրակացութեան եկաւ, որ վերջին պարլամենտը անկիւն ձեռնառն էր կանանց հարցին, և

պահպանողական մինիստրութիւնը մի առանձին դարի կանանց մասնակցային չի տալ: Ժողովը վճռեց դրական միջոցներ դիմել կանանց իրաւունքների խնդիրը որոշելու՝ գէթ զաւ տարի, Վիկտորիա թագուհու յօրհանին նշանաւոր միջոցին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պօլսի հայոց լրագիրներում կարդում ենք հետեւեալ: «Կ. Պօլսից Տէր Ղազար քահանայն ժամանակաւ ի Տիգրիս հաստատուելու, իւր վարչական աշխատեց իր համարանիցի Պարսկաստանի Հայոց մը հետ: Տիգրիս վարչախոյն երկու դասակ կ'ունենայ ի Պարսկաստան լեթմ տարի առաջ, Տէյի Ուպէյտուլահի ապստամբութեան պահուն, դերի կ'իյնայ Գրգաց ձեռք, որը ղինը Մուսուկ կը տանին, ուր Ուպէյտուլահի Տէյիներէն մին նի ժեւհ ու իրեն կ'ունենան կառնու գնաւ: Գետոյ արձակելով, հարկաւարտի մը հետ նի ժեւհ կ'ընէ: Մինը կը յաջողի փախել հարկաւարտի ձեռքէն, Պաղատտ կ'ապստանի, ուր անգլ. հիւպատոսին կը ներկայանայ, Հնդկաստան կը փախչի, Պաղս կը գտնուի, Նոր Զուղա կը երթայ, ուր անգլ. դեր-հիւպատոսէ մը դիր մը կը ստանայ՝ ճամբորդութեան ծախսը համար հանդանակութիւն ընելու: Եւրոպացիներէ, և վերջապէս Սամուն կուգայ քանի մը շաբաթ, յառաջ: Հարկաւարտին խմնալով թէ կ'ինը Սամունի կողմէր կը գտնուի, կը փութա հոն: Բայց հայուն թուրք կնոջ մը ընկերակցութեան շոգենաւ նըստելով, և Պօլս կուգայ, ուր կը ներկայանայ Պատր. Փոխանորդ Զօր, և կը պատմէ ամեն ինչ: Իւր ունեցած քնի մը գոյք յիշեալ թուրք կնոջ թով կը գտնուի, ու կը պնդէ թէ իւր ընկերուհին խաւած է և ոչ թէ Գրիստոնեայ իսկ Հայուն: Ինքնութիւնը կ'ապացուցուի թէ Պաղս լրագր. քահանայի մը գրով և թէ անգլ. դեր-հիւպատոսին պաշտօնագրով: Կ'երեւի թէ թուրք — կամ թուրք — հարկաւարտն ալ կը շարունակէ պնդել թէ Հայուն իւր կ'ինն է:»

Այս օրերս, ինչպէս հաղորդում է «Echo» շաբաթաթերթը, վախճանվեցաւ մի եւրոպական թագաւոր, որի գոյութեան մասին ոչ թէ միայն հայ լրագիրների կարգադրները երբեք լսած չէին, բայց որի մասին եւրոպացիներից շատերն էլ տեղեկութիւն չունէին: Իտալիայի Սարդինիա կղզուց ոչ հեռու. Միջերկրական ծովի մէջ կայ մի փոքրիկ կղզի. Իսթամբուլ անունով, որ ընդամենը 40 հոգի բնակիչ ունի: Եւ այդ կղզու վրա թագաւորում է մի թագաւոր, որ գտնվում է առաւելագոյն յարաբերութիւնների մէջ դէպի իտալական թագաւորը: Այս օրերս վախճանվեցաւ Իսթամբուլի Պօղոս I թագաւորը, խոր սգի մէջ թողնելով իր 40 հպատակներին: Պօղոս I ժառանգեց թագաւորական գահը իր հայր Յուլիոսի թագաւորից: Երբ Իտալիայի Վիկտոր-Նամանուէլ թագաւորը վախճանվեց, Իսթամբուլ կղզու 40 բնակիչների թագաւոր Յուլիոսի թէ թուրք — կամ թուրք — տալու համար իր պալատի դռնի պատերը սև գոյնով ներկել տուեց:

Յուլիոսի 7-ին, կէսօրին, Բրիտանիայի համալսարանում հրդեհ պատահեց: Հրդեհին զոհ գնացին յինութեան մի մասը և բաւական հարուստ և թանկագին ժողովածոներ:

Ռուսաց գրող Լ. Ն. Տոլստոյի վարդապետութեամբ ի դէպակական (?) կ'ինը նա է, չոր իւրացնելով այն ժամանակի ամենաարժեք շախմատահայեցողութիւնը, որի մէջ ինքը ապրում է, նուիրում է իրան իր մէջ ներշնչած, անդիմադրելի կոչմանը, այն է, — մենք, կերակրել և կրթել որքան կարելի է շատ երեխաներ, որոնք գործէին մարդու համար՝ իր տեսակի աշխարհայեցողութեամբ: Բարձր աշխարհայեցողութիւն իւրացնելու համար, հարկաւոր չէ յանձնել կուրսերը, այլ պէտք է կարողալ աւետարանը, և չը փախկնալքերը, անխնայները, և որ գլխաւորն է. — սիրութեամբ:

Եվրոպայի 8-րդի քաղաքի համալսարանում ներկայումս կայ 471 ուսանող և 30 ազատ ունկնդիր: Ֆակուլտետների վրա ուսանողները բաժանված են այսպէս. Աստուածաբանական ֆակուլտետում 37 հոգի. Իրաւաբանականի մէջ՝ 59 ուսանող և մի ուսանողուհի, բժշկականի մէջ՝ 183 ուսանող և 33 էլ ուսանողուհի. փիլիսոփայութեան ֆակուլտետում 140 ուսանող և 19 ուսանողուհի:

Ֆրանսիայում վերջին ժամանակները առանձին ուշադրութիւն սկսեցին դարձնել մի հետաքրքիր երեւոյթի վրա. — այն է որ Նորմանդիայում ժողովուրդը քանիտ է Պատմաւորներ, ինչպէս երեւում է ֆրանսիական լրագրներից, շատ են, բայց ամենազգլխաւորը. — գիտութեամբ զուրկներ են առաջն առնել: Միողաց այդպիսի վարմունքը, պարզ է, որ կարող է շատ պատճառներից առաջ գալ, կամ նիւթական ծանր դրութիւնից, կամ, վերջապէս, միողաց այն ցանկութիւնից, որով նրանք ուզում են իրանց փոքր և թիւ օրոյց ապագան ապահովագրել: Գիւղացի կամեցում է, որ իր օրգին իրանից աւելի ապահովուած լինի: Նրան սարսափեցնում է այն միտքը որ այն դաշտը, որը ինքը օրոյցի է իր քրտիքով, պիտի բաժանւաւոր լինի: Նա իր սրտում էլ մանկութիւնից ծնեցնում է ֆանատիկութեան հասած մի սէր դէպի հողը, որը փոխարինում է

և ազգասիրութիւնը և այլ ուրիշ զգացմունքներն ընդհանրացնելով, այդ ձգտումը՝ որքան կարելի է քիչ օրդեր ունենալ, ունենում է իր տխուր հետևանքները։ Նորմանդիայում արքեպիսկոպոսը ընդհանրացել է։ Սերարդականութիւն, արքեպիսկոպոսը, չարագործութիւններ։—ահա Նորմանդիայում տարածուած ամուսնական ախտի հետևանքները...

Աւստրիայի այլ և այլ համալսարանների ուսանողները թիւը հետեւեալն է։ Վիեննայի համալսարանն ունի 5157 ուսանող, Պրագայի համալսարանը 1517 ուսանող, Գրացի համալսարանը 1175, Լեյպցիգի համալսարանը 1005, Ինսբրուքի համալսարանը 797, Կրակովի համալսարանը 1025 ուսանող։

Գեոգրաֆիկ ոչ հեռու զանազան շաւիւր հիւշում մի կողմէն է նորերում, ինչպէս մեզ գրում են, երբ որ ունեցող մի հորթ, այնպէս որ այդ հորթը առջին սաների մէկից զրկված է և այժմ էլ նա կենդանի է մնում ու կարողանում է մանգար։

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նիժնի-Նովոգորոդ, 17 յուլիսի երեկ, յուլիսի 15-ին, Նիժնի-Նովոգորոդի տնտեսական բազմից մեծ հանդէսով, բաւականին ապրանք է ստացված և վաճառականները կամաց կամաց դալիս են։ Զուրը Վոլգայում փոքրանում է։ Աստրախանեան մեծ շոգենաւները չեն գնում մինչև Նիժնի, և ապրանքները կայարանում փոխադրվում են ջրի ծանծաղ ժամանակ գործածվող շոգենաւների վրա։

Նովոգորոդ, 17 յուլիսի Նորսիօթը նշանակված է արտաքին գործերի մինիստր, Լոնդոնցիքը իրանդիայի փոխարքայ, Կիւր-Բիլը—իւրանդական գործերի մինիստր, Զուրիկը—կանցլեր արքունի գանձարանի։

Վիեննա, 17 յուլիսի երեկ հերթադ Լիւդվիգը

իր ամուսնու հետ այսօր ուղևորվեց դէպի Պետերբուրգ։

Պէկին, 17 յուլիսի։ Անգլո-Չինական դաշնագրութիւնը ստորագրված է։ Չինաստանը ընդունում է Բիթանիայի միացումը բրիտանական երկրների հետ։ Բիթանիական միասին, որ գտնվում է Թիբեթում, յետ է կանչված։ Չինաստանը պարտաւորվեց նպաստել Հնդկաստանի և Թիբեթի մէջ վաճառականական յարաբերութիւնները վերականգնելուն։

Կ. ՊՈԼԻՍ, 17 յուլիսի։ Երեկ Նեկիզովը յանձնեց սուլթանին թագաւոր Կայսրի ձեռագիր նամակը, որում Նորա Մեծութիւնը յայտնում է բաւականական զգացմունքներ դէպի սուլթանը և յայտնում, որ արագալու և կը շարունակվի այդ փոխադարձ բարեկամական յարաբերութիւնները։

ՓԱՐԻՅ, 18 յուլիսի։ Ներքին գործերի մինիստրը յայտնեց պատգամաւորների ժողովում, որ զոյուլթիւն ունեցող օրէնքները բաւարար են հասարակապետութեան պաշտպանութեան համար և կառավարութիւնը ընդունակ կը լինի զապէլ շարական մարդկանց, որոնք մոլերեցնում են ժողովուրդը։

Կ. ՊՈԼԻՍ, 18 յուլիսի։ Զինուորային եկող նաւերը տանսօրեայ կարանտինին պիտի ենթարկվեն։

ԲԻՐԻՍՍԵՆ, 18 յուլիսի։ Կայացաւ դատավճիռ այն բանտերների գործի մասին, որոնք մարտ ամսի անկարգութիւնների ժամանակ մասնակցում էին, Բուրլիգ-Մոսի ապակէ գործարանի քարուքանդ անելու մէջ։ Երկուսը դատապարտված են տաժանակիր աշխատանքների ցմահ, երբեք տաժանակիր աշխատանքի տաժանակիր աշխատանքների, տասը—երկարատեւ բանտարկութեան, չորսը արքայեցրած են։

ՊԱՏԱՍԻԱՆՆԵՐ

ԲԱԳՈՒ. Ա. Աբէլեանց. Ստացանք ձեր ուղարկած պ. Ալեքսանդր Օրբելեանի այս տարվայ բաժանորդագրելը՝ տանս րուբլի։

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԲԱՐԱՆԱՍԵԱՆՅԸ, ցաւօք արտի յայտնելով իր ամուսին, տոհմական պատուաւոր քաղաքացի, Արտեմ Գրիգորեան Բարանասեանցի մահը, խնդրում է ազգականներին և բարեկամներին ներկայ գտնվել յուղարկաւորութեանը կիրակի, ամիս 20-ին, առաւօտեան 9 1/2 ժամին Սերգէեյովի փողոց, տուն Շահպարտեանցի № 8, դէպի ձգրաշէնու ա. Գէորգ եկեղեցին։

Հոգեհանգիստը լինելու է ուրբաթ և շաբաթ երեկոյեան 7 ժամին։

1—1

Դաւիթ Յակովբեան Միրմանեանց, դուստր նորա օրիորդ Ստիլնիկ և օրդիք նորա Միրման և խորէն Միրմանեանները, ցաւօք արտի յայտնում են, առաջինը իւր կնոջ, իսկ միացեալները իւրեանց ծնողաց տիկին Նատալեա Միրմանեանի մահը, խնդրում են իւրեանց ծանօթներին և բարեկամներին, որ շնորհ բերեն հանգուցեալի յուղարկաւորութեանը, որ տեղի կունենայ յուլիսի 19-ին, ՇԱՐԱՍՈՒ ԱՌԱՎՈՏԵԱՆ 10-ը ժամին, իր սեփական տանից, որ գտնվում է Նիկոլաեւոյնի փողոցում, դէպի Կոկիայ ա. Աստուածածնայ եկեղեցին։

1—1

ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Ե Ր Կ Ո Ւ Ս Ե Ռ Ի Ա Ն Ձ Ա Ն Յ Հ Ա Մ Ա Ր

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։

Աւանդելի առակայք սորա են՝ 1) Առևտրական հետեւութիւն, 2) Առևտրական թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համարիչի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն, և 7) Գեղարդութիւն։

Աւսուցիչ պիտի լինեն 15-ից։ Ընդունելութիւնները օգոստոսի 25-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 5-ից, մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում՝ Ս. Ուրլանով, Լաբորատորնայեա փողոցի վերայ, 8 ուղիւսն է ա. Ուրլանովի տանը, № 11։ Նորադիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՁԻՒՊՈԼԻՍ եղբ. Յովհաննիսների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում ենկուրսերի հիմնողին՝

Въ Типописъ, С. П. Мануэляныу.

4—15

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Յանձն է առնում թարգմանի ֆրանսերէնից, գերմաներէնից և անգլիերէնից մատչելի գներով։ Հարցնել «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը։

42—100

ԿՕՖԻ ՄՕԿԿՕ

Ս. ՄԻՈՒ և ԸՆԿ.

(Ո. 4907)

20—50 (2)

ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ
ՊԱՐՅԻՄԸՐԻ
ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Ֆաբրիկայից
Որ արժանացրած է եղել բազմաթիւ մեդալների համաշխարհային ցուցահանդէսներում, կարելի է ստանալ բոլոր ամենալաւ մագաղկներում
ՌՈՒՍԱՑ ԿԱՅՐՈՒԹԵԱՆ 1—12 (շ)

Պատկերազարդ. ԴԱՍԱԳԻՐԳ-ԻՆԴՆԱՌՍՈՒՍՈՒՑԻՅԻ ՌՈՒՍԱՑ ԼԵՋՈՒԻ Լ. Խան-Աղեանցի. գրավաճառների մօտ 20 կօպէկ։ 3—24 (շ.)

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES
PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԵՍԱԺԵՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵՅԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ։

Հինգշաբթի, 24-ին յուլիսի, ԲԱԹՈՒՄԻՅ զուրա կը գնայ շոգենաւ PEL-HO (ՊԵ-ՀՕ) նաւապետ PELISSIER (ՊԵԼԻՍԻԵ) մտնելով Կ. Պոլսի և Զմիւռնիա և յարակցելով Եաֆա, Պորտ-Սէյլի և Ալեքսանդրիա գնացող ընկերութեան շոգենաւերի հետ։

Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԳՈՒ պ. պ. ԲՈՒՐ-ԿԷԱՐԻՆ և ԸՆԿ. իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԵՈՐԳ ՀԵՋՈՒԲԵԱՆ ՀԵՋՈՒԲԵԱՆՅԻՆ։ 3—3

ԹՈՅՏԻՈՒԹԵԱՄԲ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱԿԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Էյէկսիթ-Melange.

Մազերի արագ և առատ բուսացնելու համար և նրանց պահպանելու թափվելուց։ Գինը 2 ր. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգի հետ միասին, առևտրէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով։

Բալլամ—Eugénie. Դափնեա և պակի փունջի ծաղիկներից, երևան, շլիքին և ձեռքերին քնքշութիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարիծի սպիտակութիւն տալու համար, շուշանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհարթութիւնը և բիծերը ոչնչացնելու։ Գինը 1 ր. 75 Կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով առևտրէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով։

Կարմրադեղ—Eugénie. Զեղուկ, թուշերին և անախներին բնական վարդի զոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտնաբերք։ Առաջարկվում է մանուսանդ թատրոնների և պարահանդէսների համար։ Գինը 1 ր. 50 Կ. սրուակի համար, գործածութեան հրահանգով առևտրէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուով։

Այդ բոլոր երեք կոսմետիկական արդիւնները բժշկական վարչութեան վկայութեամբ, չեն պառնակում իրանց մէջ որ և է վնասակար նիւթեր։ Բէրթա Րիս.

ԱՐՏՈՆՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՅՍԾ ՊՕՄԱԿ

Իսկական «Pasta Eugénie», զերազանց միջոց կաշու տմեն տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անախութեան երևոյթների դէմ։ Տալիս է երեսի գոյնին երիտասարդական թաւութիւն և գեղեցկութիւն։ Գինը մի սրուակի համար 1 ր. 60 Կ.

Բիթին-գլիցէրինեան պոմադ պերուական բալլամից, մաղերը սնուցնելու, խտացնելու և մեծացնելու համար։ Գ. 2 ր. սրուակի համար։

Ձեռքերի պոմադ։ Գինը սրուակի համար 1 ր. 30 Կ.։ Իւրաքանչիւր սրուակի վրա գտնվում է պաշտպանողական դրոշմ, մի «Բերթա Լիս» և հնարող ստորագրութիւն «Bertha Ries».

Իսկական «Poudre-Eugénie» սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի, վրձնով 1 ր. 50 Կ., առանց վրձնի 1 ր. 20 Կ.

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, շագանակագոյն և բաց-չէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. Ներկը «Րիս-Գաւառի» գործարանի։

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է. Գ. րիվնակի դեղատան ապրանքների մագաղիւում, «Էլ Օնգոն» հիւրանոցի տակ, Զուրաբովի տանը։

55—100

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՅՏԻՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՅՍԾ

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՄԿՆԴԵՂ

ՄԻՇՈՒՆԱՅ

ՄԵՆ ԵՒ ՓՈՔԻ ՄԿՆԵՐԸ կատարելապէս ոչնայնելու համար։ Արկղիկի գինը 1 ր. 50 Կ. Արկղիկի 1/4 արծէ 60 Կ.։

Հեղուկ բաղաձն ջն երի դէմ։ Սրուակի գինը, վրձնով միասին 1 րուբլի։

Լուս, ցեց, բողոճ ոչնչացնելու փոշի։ Գ. Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է. Գ. րիվնակի դեղատան ապրանքների մագաղիւում, «Էլ Օնգոն» հիւրանոցի տակ, Զուրաբովի տանը։ Բիս. Գաւառն 7—100